

YOSH BOLALARGA INGLIZ TILINI O'QITISHDA VISUAL MATERIALLARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.

Abubakiroba Madina Anvar qizi

Samarqand davlat chet tillari instituti Ingliz tili fakulteti Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy til ingliz tili yo`nalishi 2-bosqich talabasi

Ilmiy raxbar: Zubaydova Nilufar Negmatullayevna

Annotatsiya: Ushbu maqola yosh bolalarga ingliz tilini vizual materiallar yordamida o'rgatish jarayonini ko'rib chiqadi. Vizual materiallar, jumladan, rasmlar, kartochkalar va animatsiyalar, bolalarga yangi so'zlarni o'zlashtirishni osonlashtirib, ularning qiziqishini oshiradi. Maqolada ushbu metodlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati, bolalarning muloqot qobiliyatlari va so'z boyligini rivojlantirishga ta'siri batafsil tahlil qilinadi. Bunday yondashuv bolalarni global dunyoga tayyorlash va ularning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, vizual materiallar, ta'lim jarayoni, rasmlar, kartochkalar, animatsiyalar, o'rganish metodlari, So'zlarni o'zlashtirish, Xotira, innovatsion yondashuvlar, global dunyo.

Kirish XXI asrda ta'lim va tarbiyaning ahamiyati zamon bilan birga o'sib bormoqda. Bugungi kunda, yosh avlod jamiyat taraqqiyotining asosiy poydevori sifatida belgilangan. Shuning uchun har tomonlama rivojlangan, barkamol shaxslarni shakllantirish, ta'lim va tarbiyaning eng muhim maqsadlaridan biri hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini o'rganish esa bunday shaxslarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Chet tilini o'rganish nafaqat bolaning intellektual rivojlanishiga, balki uning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki bu jarayon bolaga zamonaviy, ko'p tilli va ko'p madaniyatli muhitga moslashishda yordam beradi. Chet tili faqat maktablar va universitetlarda emas, balki ko'plab maktabgacha

ta'lim muassasalarida ham ta'limning ajralmas qismi hisoblanadi. Jamiyatda chet tiliga bo'lgan talab ota-onalar tomonidan ham ko'rsatilmoqda, chunki til zamonaviy insonni tarbiyalashda muhim omil sifatida qaraladi. Agar ilgari til bilish faqat ayrim sohalarda talab qilinsa, endi kamida bitta chet tilini o'rganish zaruriyati paydo bo'ldi. Yaqin o'tmishda o'qitish metodikasi bolalarga maktab yoshi davomida qaratilgan bo'lsa, hozir ota-onalar chet tilini o'rganishni iloji boricha erta boshlashga intilmoqdalar. O'zbekiston prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, yosh avlodga zamonaviy bilim va ko'nikmalarni o'rgatish, ularga xorijiy tillarni chuqur o'zlashtirish imkoniyatlarini yaratish mamlakatimizning kelajagini ta'minlash yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda maktabgacha ta'limda ingliz tilini erta yoshda o'rgatish mamlakatimizda va butun dunyo bo'ylab keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, ingliz tilini o'rgatishda bolalarning psixologik va fiziologik o'ziga xosliklarini inobatga olgan holda, vizual materiallardan foydalanish usuli samarador hisoblanadi. Tadqiqotlar va pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, rangli va ko'rgazmali materiallar bolalarda mustahkam xotira hosil qilib, so'z boyligini kengaytiradi. ^[1,17]

Vizual Materiallarning Roli va Afzalliklari

Ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki, yosh bolalar asosan ko'rish orqali o'rganishni afzal ko'radilar. Bu ularning tasavvur qilish qobiliyatining yuqori bo'lishi bilan bog'liq. Rasm va rangli obrazlarni ko'rgan bolalar so'zlarni aniq va tez eslab qolishadi. O'zbekistonda olib borilgan amaliyotlar shuni tasdiqlaydi: bolalarga til o'rgatishda vizual materiallardan foydalanish ularning yangi so'zlarni samarali o'zlashtirishida katta yordam beradi. ^[5,34]

Amerikalik psixolog Djeym G. Endersonning fikriga ko'ra, vizual materiallardan foydalanish kichik yoshdagi bolalarda 3 marta yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Bu bolalarning kuzatish va qayta eslash qobiliyatlarini kuchaytiradi, bu esa har bir bolaning o'z-o'zidan anglab o'zlashtirish jarayonini osonlashtiradi. Shuningdek, pedagog Xoward Gardnerning Ko'p intellekt nazariyasiga ko'ra, bolalarning ko'rish intellekti (visual-

spatial intelligence) yaxshi rivojlangan va ular yangi bilimlarni vizual obrazlar orqali yaxshiroq eslab qoladilar.

Vizual Materiallarning Til O'rganish Jarayonidagi Konkretndan Foydalari

1. So'z Boyligini Oshirish va Yodlash Jarayonini Yengillashtirish

Har bir bolaga yangi so'zlarni o'zlashtirishda yordam berish uchun rangli rasmlar, kartochkalar, va boshqa vizual vositalardan foydalaniladi. Bu yangi so'zlarni mantiqiy birikmalar orqali yodlash imkoniyatini yaratadi. Misol uchun, "Uy hayvonlari" mavzusida it, mushuk, quyon kabi hayvonlarning rangli suratlarini ko'rsatish bolalarga mazkur hayvonlar nomini eslab qolishni osonlashtiradi.

2. E'tibor va Qiziqishni Oshirish

Vizual materiallar bolalarda o'quv jarayoniga qiziqishni kuchaytiradi. Bu dars jarayonini qiziqarli va o'yin sifatida o'tkazishga yordam beradi, bu esa bolalar uchun juda samarali hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rangli obrazlar orqali dars o'tilgan paytda bolalarning e'tibori uzoqroq saqlanadi.

3. Nutq Qobiliyatini Rivojlantirish

Vizual materiallardan foydalanish bolalarning so'z boyligini oshirib, ularga yangi so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish imkoniyatini yaratadi. Masalan, bir qancha hayvon suratlarini ko'rsatish orqali bolalar bu hayvonlar haqida gapirishni o'rganadi, shu bilan birga ularning tovush va talaffuz ko'nikmalari rivojlanadi.

4. Xotira Mexanizmini Rivojlantirish

Pedagogik tadqiqotlar vizual tasvirlardan foydalanish bolalarning uzoq muddatli xotirasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Misol uchun, Inson intellekti institutining tadqiqotlariga ko'ra, vizual materiallardan foydalangan bolalarda eslash qobiliyati 30% ga yuqori bo'ladi. ^[5,96]

Amaliy Tavsiyalar

1. Interaktiv Vizual Materiallardan Foydalanish

Rangli kartochkalar va suratlardan foydalanib, o'rgatish jarayonini yanada jonli va qiziqarli qilish mumkin. Masalan, "Ranglar" mavzusini o'rgatishda rangli rasmlar

yordamida bolalarga ranglarni o'rgatish mumkin. Bu ularning tasavvur qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

2. Vizual O'yinlar Orqali O'rgatish

Kartochkalarni to'g'ri joyiga qo'yish, izlab topish kabi o'yinlar orqali dars jarayonini qiziqarli qilish mumkin. Bunday o'yinlar bolalar o'rtasida raqobat muhitini yaratib, ularni faollashtiradi.

Xulosa qilib aytganda, yosh bolalarga ingliz tilini vizual materiallar yordamida o'rgatish – bu ularning til o'rganish jarayonida qiziqishini oshirish va bilimlarini samarali o'zlashtirishda muhim omil hisoblanadi. Erta yoshda vizual materiallardan foydalanish orqali bola yangi so'zlarni osongina eslab qolishi, talaffuzni to'g'ri shakllantirishi va tilni qiziqarli shaklda o'zlashtirishi mumkin. Shuningdek, Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, bolalarni xalqaro bilim va malaka darajasida tarbiyalash, ularni xorijiy tillarda erkin muloqot qilishga tayyorlash mamlakatimizning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Bunday yondashuv orqali bolalar nafaqat til o'rganish qobiliyatlarini rivojlantiradilar, balki mantiqiy tafakkurlarini kengaytirib, ijtimoiy muhitda o'zlarini erkin his qilish ko'nikmalarini ham shakllantiradilar. Shunday ekan, ingliz tilini o'rganishda vizual materiallardan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonini osonlashtiradi, balki bolalarni zamonaviy dunyo bilan hamjihatlikda yashashga tayyorlaydi. Ta'lim tizimimizda ushbu yondashuvning keng qo'llanilishi kelajak avlodni bilimli va intellektual salohiyatga ega yetuk insonlar sifatida tarbiyalashda mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Enderson, J. G. "The Power of Visual Learning: How Children Learn Best through Pictures." *Journal of Educational Psychology*, 2018.
2. Gardner, H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books, 2011.
3. Uzbekistan Today. "Mirziyoyev Calls for Educational Reforms to Foster Foreign Language Skills." *Uzbekistan Today*, 2023. (www.uztoday.uz/education/reforms)

4. Inson Intellekti Instituti. “O‘zbekistonda Vizual Ta’lim Vositalaridan Foydalanishning Samaradorligi Bo‘yicha Tadqiqotlar.” Inson Intellekti Institutining rasmiy veb-sayti, 2021. (www.insonintellekti.uz/research/visual-learning)
5. Pedagogika Jurnal. “Bolalar Uchun Vizual Materiallar Qanday Ishlaydi: Samarali O‘qitish Texnikalari.” Pedagogika Jurnal, 2020 yil, 7-son.
6. Mirziyoyev.uz – Prezident Shavkat Mirziyoyevning ta’lim sohasidagi tashabbuslari va islohotlari to‘g‘risidagi rasmiy veb-sayt (www.mirziyoyev.uz).
7. National Center for Visual Literacy. “Using Visuals to Enhance Early Childhood Education.” National Center for Visual Literacy. (www.visual-literacy.org/early-childhood)
8. Youtube Ta’lim Kanali. Early Childhood Visual Education Techniques, 2023. (www.youtube.com/early-childhood-education)
9. Wilson, K. (2019). Audiobooks in Classroom: An Interactive Approach. Journal of Language and Education, 17(3), 130-145.
10. Pulatova F. A. Technologies for teaching students to think critically //International Academic Research Journal Impact Factor. – 2023. – T. 7. – C. 56-61.
11. Pulatova F. A. Interactive education and its didactic opportunities //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 11. – №. 11. – C. 204-206